

ආලය සඳහා පදනම් වන ආලය විඥානය

- උපශාලාධීපති කරපික්කඩ සෝභිත හිමි

හැඳින්වීම

මූලික සූත්‍රාගත දේශනාවන් පිළිබඳ විමසා බැලීමේදී සත්වයා සසර තුළ දීර්ඝ කාලයක් දුක් අනුභව කරමින් පැමිණෙන බව පෙන්වා දී ඇත. මෙසේ පුද්ගලයා නිරන්තරයෙන් දුක් අනුභව කිරීමට හේතුව ඇලීම හෙවත් බාහිර ආරම්භණයන් දැකීම ග්‍රහණය කර ගැනීමයි. "යම් පුද්ගලයෙකු ඇසින් රූපයක් දක ප්‍රිය සහගත රූපයෙහි ඇලෙයි. අප්‍රිය සහගත රූපයෙහි ගැටෙයි. නො එළඹී සිහියෙන්, පටු වූ සිහින් වසයි. පවිටු වූ අකුලල ධර්මයන් නිරවශේෂ වශයෙන් ප්‍රභාණයෙන් ලබන වේතො විමුක්තිය හා පඤ්ඤා විමුක්තිය ඇති සැටියෙන් නොදකියි. ඔහු මෙසේ එකගතා හා විරුද්ධතාවන්ට පැමිණ සුඛ, දුක්ඛ හා අදුක්ඛමසුඛ වූ යම්කිසි වින්දනයක් විඳින්නේ නම් එහි විශේෂයෙන් සතුටු වෙයි. අභිවාදනය කරයි. සතු කර ගනියි. වින්දනය පිළිබඳ එසේ ගන්නා කල්හි සතුට උපදියි. යම් වින්දනයක් පිළිබඳ සතුටු වේ. අභිවාදනය කරයි. නතු කර ගනියි. වින්දනය පිළිබඳ එසේ ගන්නා කල්හි සතුට උපදියි." යනුවෙන් මෙම කාරණාව ම.නි. මහාතණ්හාසංඛය සූත්‍රය තුළ විග්‍රහ වේ. එසේ ම මෙම ඇලීම පුද්ගලයා තුළ තෘෂ්ණාව වර්ධනය සඳහා ද බලපානු ලබයි. (උපාදානියෙසු ධම්මෙසු අස්සාදානුපස්සිනො විහරතො තණ්හා පවඨස්ති.) මෙසේ තෘෂ්ණාවන් ඒ තුළින් භවයන් නිර්මාණය වන්නා වූ උපාදානය හෙවත් ආලය පිළිබඳ මූලික සූත්‍රාගතය තුළ දීර්ඝ විවරණයක් දක්නට ලැබේ. නමුත් එම

උපාදානයන් සසර පුරාවට ගමන් කිරීමේ ක්‍රමය පිළිබඳ මූලික සූත්‍ර දේශනා තුළ දක්නට ලැබෙන්නේ අල්ප වශයෙනි. මේ පිළිබඳ සෘජු පැහැදිලි කිරීමක් යෝගාවාර දර්ශනයේ "ආලය විඥානය" තුළින් දැකගත හැකි ය. මෙම ලිපිය තුළින් මූලික සූත්‍රාගත ඇලීමේ ක්‍රියාවලිය මෙන්ම, යෝගාවාර දර්ශනය තුළ දැක්වෙන ආලය විඥානය පදනම්ව එය සංවර්ධනය වන ආකාරය පිළිබඳ විග්‍රහයක් සිදු කරනු ලබයි.

ආලය පිළිබඳ මූලික සූත්‍රාගත ඉගැන්වීම්

"ආලය" යන්නෙහි අර්ථය ඇලීමයි. මෙය මානසිකත්වය මූලික කොටගෙන සිදු වන්නා වූ ක්‍රියාදාමයකි. මේ පිළිබඳ ආදි බෞද්ධ ඉගැන්වීම් විමසීමේදී ද "ආලය" යන පදය තුළින් මානසිකත්වය මත ක්ලේෂ ග්‍රහණය අර්ථවත් කොට ඇත. ම.නි. අරියපර්යේසන සූත්‍රයෙහි බෝසතාණන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට පත්වීමෙන් පසු තමා අවබෝධ කොට ගත් ගැඹුරු ධර්මය දේශනා කිරීමට මැලි බවක් දක්වා ඇති අයුරු සඳහන් වේ. එයට හේතුව ලෙස දක්වා ඇත්තේ පඤ්චකාම ගුණය රමණය කරන, ආලයන්හි යෙදුණු සත්වයන්ට ගැඹුරු ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාද ධර්මය අවබෝධ කිරීමට අපහසු බැවිනි.

"තස්ස මය්හං භික්ඛවෙ එතදහොසි අධිගතො කොමයායං ධම්මො ගම්හිරො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්නො පණිතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිත වෙදනියො ආලයරාමා බො පනායං පජා ආලයරතා ආලයසමුද්දිතා ආලයරමා බො පනායං පජාය ආලයරතාය ආලයසමුද්දිතාය දුද්දසං ඉදං ධානං යදිදං ඉධප්පච්චයනා පටිච්චසමුප්පාදො"¹

මෙහිදී පඤ්චකාම ගුණයෙහි ඇලීම, ඉන් රමණය වීම යන අර්ථය ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා ආලය යන්න භාවිත කොට ඇති අයුරු දක්නට ඇත. එසේම සං.නි. ආයාචනා සූත්‍රයෙහි ද පඤ්චකාම ගුණයන්හි ඇලීම, ඉන් සංතෘප්තියට පැමිණීම ආලය යන්න තුළින් විග්‍රහ කොට ඇත.

ආලයරාමා බො පනායං පජා ආලයරතා ආලයසමුදිතා ආලයරාමාය බො පන පජාය ආලයරතාය ආලයසමුදිතාය දුද්දසං ඉදං ධානං යදිදං ඉදප්ප ව්චයතා පටිච්චසමුප්පාදො.²

ම.නි. මූලසීහනාද සූත්‍රය තුළද ආලය යන පදය තුළින් භව සහ විභව යන දෘෂ්ඨිත්වයේ ඇලීම හෙවත් උපාදානය සංකේතවත් කොට ඇත. එහි දී යමෙක් උක්ත දෘෂ්ඨිත්වයේ සමුදයත්, අස්තත්ගමයත්, ආස්වාදයත් ආදීනවයත් තතු සේ නොදනී නම් සසරින් නොමිඳෙන බව දක්වා ඇත.

“ද්වෙ මෙ භික්ඛවෙ දිට්ඨියො භවදිට්ඨි ව විභවදිට්ඨි ව යෙ බො භික්ඛවෙ සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා භවදිට්ඨිං අල්ලිනා භවදිට්ඨිං උපාගතා භවදිට්ඨිං අජ්ඣොසිතා විභවදිට්ඨියා තෙ පටිච්චරුද්ධා යෙ කෙචි භික්ඛවෙ සමණාවා බ්‍රාහ්මණා වා විභවදිට්ඨිං අල්ලිනා විභවදිට්ඨිං උපාගතා විභවදිට්ඨිං අජ්ඣොසිතා භවදිට්ඨියා තෙ පටිච්චරුද්ධා....”³

එසේම “ආලය” යන පදයෙහි විරුද්ධාර්ථය “අනාලය” යන්නයි. ආදි බුදු දහමේ “අනාලය” යන පදය ද යෙදී ඇති අවස්ථා තුළ අර්ථවත් වී ඇත්තේ ඇලීම හෙවත් ක්ලේශ ග්‍රහණයන්ගෙන් විනිර්මුක්ත වීමයි. සං.නි. ධම්මවක්කපචත්තන සූත්‍රයේ දුක්ඛනිරෝධ සත්‍යය විස්තර කිරීමේදී කාම, භව, විභව යන තෘෂ්ණාවන්හි නො ඇලීම අනාලය යන්නෙන් විස්තර කොට ඇත.

ඉදං බො පන භික්ඛවෙ දුක්ඛනිරොධං අරියසච්චං යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙස විරාග නිරොධො වාගො පටිනිස්සග්ගො මුත්ති අනාලයො.⁴

සං.නි. සම්මාදිට්ඨි සූත්‍රයේ අනාලය යන්න තෘෂ්ණාවන්හි නො ඇලීම සඳහාත්,⁵ සං.නි. අනාලය සූත්‍රයේ එය කාමය තුළ නො ඇලීම යන්න සඳහාත්⁶ භාවිත කොට තිබේ.

මීට අමතරව මෙම පදය සං.නි. භාර සූත්‍රයෙහි ද, බු.නි. ජාතකට්ඨකතාවෙහි ද, අභිධර්ම පිටකයෙහි විභංග මූලට්ඨකාවෙහි

ද, අභිධම්මාවතාර ටීකාවෙහි ද හමුවන අතර, එම සියලු අවස්ථාවන්හි “තෘෂ්ණාවෙන් මිදීම” යන්න අර්ථවත් කොට ඇත.

මහාවිහාරික ආභිධම්මික සම්ප්‍රදාය විසින් ආලය යන්න ඥාන විභාගාත්මක උපනායාසයකින් සළකා බැලූ අයුරු සංයුක්තනිකායට්ඨකතාවෙන් පැහැදිලි වේ. සංයුක්තනිකායට්ඨකතාවෙහි “ලී” නම් ඇලීමේ ධාතුවට “ආ” උපසර්ගය එකතුවීමෙන් “ආලය” යන්න නිෂ්පන්න වූ බව සඳහන් කරයි. “ආලයරාමානි පංචකාම ගුණෙසු අල්ලියන්ති”⁷ අංගුත්තරනිකායට්ඨකතාව හෙවත් මනෝරථපුරණියෙහි ද ආලය යන්නෙන් පඤ්චකාම ගුණයන් අදහස් කොට තිබේ. “අල්ලයිතබ්බට්ඨෙන ආලයොති පඤ්චකාම ගුණා”⁸ එසේම සුත්තනිපාතට්ඨකතාව ආලය යන්න තණ්හා, දිට්ඨි වශයෙන් බෙදා දක්වා ඇත. මෙසේ ථේරීය අට්ඨකතා යුගයෙහි “ආලය” යන සූත්‍රාගත පාරිභාෂික පදය ඥානවිභාගාත්මක පදනමකින් විග්‍රහ කොට ඇති අයුරු දක්නට ඇත. ඒ තුළින් ඔවුන් අර්ථවත් කොට ඇත්තේ පඤ්චකාම ගුණයන්හි ඇලීමයි.

මූලික සූත්‍රදේශනා පිළිබඳ විමසීමේ දී ආලය යන පදයේ අර්ථය වන අල්වාගැනීම යන්නෙහි ගැඹුරු අවස්ථාවක් ලෙස “උපාදාන” යන්න දැක්වේ. මේ තුළින් අර්ථවත් වන්නේ දැඩිව ග්‍රහනය කර ගැනීමයි. එසේ දැඩිව ග්‍රහනය කරගනු ලබන්නේ පඤ්චකාම ගුණයන්ය. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ යන අරමුණු භුක්ති විදීමේ කැමැත්ත තුළ පහළ වන්නා වූ තණ්හා උපාදානය සත්වයා භවයෙන් ඉවතට යා නොහැකි අයුරින් රැහැනක් සේ සසර තුළ බැඳ තබයි. මෙම උපාදානය සිව්වැදැරුම් බව දීඝනිකායේ බ්‍රහ්මජාල සූත්‍රයෙහි පෙන්වා දී තිබේ.⁹

1. කාම උපාදාන
2. දිට්ඨි උපාදාන
3. සීලබ්බත උපාදාන
4. අත්තවාද උපාදාන යනුවෙනි.

“කාම උපාදාන” යනු තමන් ප්‍රිය කරන උපභෝග පරිභෝග වස්තූන් පිළිබඳව ඇති දැඩි ආශාවයි. හෙවත් පඤ්චකාමයේ දැඩිව ඇලීමයි. “පඤ්චඋපාදානක්ඛන්ධ” යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ මෙයයි. “දිට්ඨිඋපාදාන” යනු නොයෙකුත් දෘෂ්ටීන් දැඩිව අල්වා ගැනීමයි.

“ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤං මය්හං සච්චං තුය්හං මුසා...”¹⁰ යනුවෙන් තම දෘෂ්ටියම සත්‍යය, අනෙක් සියල්ල අසත්‍ය යැයි කල්පනා කිරීමයි. දී.නි. චුත්මජාල සූත්‍රයට අනුව මෙබඳු දෘෂ්ටීන් දෙසැටක් පිළිබඳව දැක්වේ. එසේම ආත්මය මූලික වූ මෙම දෘෂ්ටිග්‍රහණය ද බුදුසමයට අනුව පඤ්චඋපාදානයම පදනම්ව සිදුවන බව දැක්වේ.

“යෙහි කොච්චි හික්ඛවෙ සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අනෙක විනිතං අත්තානං සමනුපස්සමානා සමනුපස්සන්ති සබ්බෙ තෙ පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධෙ සමනුපස්සන්ති එතෙසං වා අඤ්ඤතරංවා...”¹¹

“සීලබ්බත උපාදාන” යනු සීලයෙන් හා වෘතයෙන් සසර පිරිසිදු වේ යැයි දැඩිව පිළිගැනීමයි. අප්‍රවෘත, ගෝචෘත ආදී සීලවෘත සමාදානයෙන් හා ගරීරයට දැඩි දුක් දීමෙන්, තිරිසන් සතුන් මෙන් හැසිරීම තුළින් සත්වයා පිරිසිදු වන්නේය යැයි සිතා මෙය දැඩිව ගෙන ක්‍රියා කිරීමයි. “අත්තවාද උපාදාන” යනු ආත්මය දැඩිව අල්ලා ගැනීමයි. එනම් ස්ඛන්ධ ධර්මයේ මමය, මාගේය යැයි කල්පනා කිරීමයි.

මෙම සිච්චාදැරුම් උපාදානයේ තෘෂ්ණාව ප්‍රත්‍ය කොටගෙනම උපද්‍රියයි. මෙම උපාදානය පිළිබඳව ඉතා වැදගත් දේශනාවක් සංයුක්ත නිකායෙහි දැක්වේ. එනම්, වච්ඡගොත්ත සූත්‍රයයි. එහි දී වච්ඡගොත්ත බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් මෙසේ විමසයි.

“යස්මිං ච පන භො ගොතම සමයෙ ඉමඤ්ච කායං නික්ඛිපති. සත්තො ච අඤ්ඤතරං කායං අනුප්පත්තො භොති. ඉමස්ස පන භවං ගොතමො කිං උපාදානස්මිං පඤ්ඤාපෙති.”¹²

(භවත් ගෞතමයන් වහන්ස, සත්වයා මේ භවයෙන් වුත වූයේ වෙයි. අනෙක් භවයකට නොපැමිණියේ ද වෙයි. එහිලා භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ කුමක් උපාදාන කොට දැක්වන්නේද?)

මෙහි දී වච්ඡගොත්ත බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් විමසන ලද්දේ, එක් භවයකින් වුත වන පුද්ගලයා දෙවන භවයේ ප්‍රතිසන්ධිය ලබන තුරු සිටින්නේ කොතැනකද කියා ය. එම ප්‍රශ්නයට බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙසේ පිළිතුරු ලබා දෙයි.

“යස්මිං බො චච්ඡ, සමයෙ ඉමඤ්ච කායං නික්ඛිපති පත්තො ච අඤ්ඤතරං කායං අනුප්පත්තො භොති. තමහං තණ්හුපාදානං චදාමි තණ්හාසමඛිතිස්ස චච්ඡ තස්මිං සමයෙ උපාදානං භොති ති...”¹³

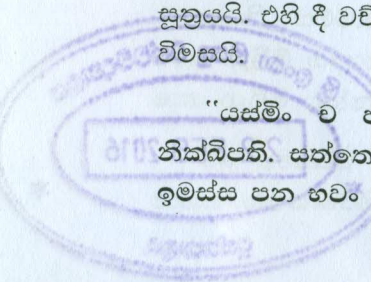
(වච්ඡගොත්ත, සත්වයා මේ භවයෙන් වුත වූයේ වෙයි. අනෙක් භවයට නොපැමිණියේ වෙයි. එහිලා තණ්හා උපාදානය කොට සිටී.)

මෙම දේශනාව තුළින් උපාදානය යන්න පැහැදිලිව තේරුම් ගත හැකි අතර එය භවයට හේතුව ද වෙයි.

ආලයෙහි ක්‍රියාවලිය

පුද්ගලය සන්තානයෙහි නිර්මාණය වන්නා වූ ඇලීම සිදු වන්නේ ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියාකාරීත්වය තුළිනි. මේ පිළිබඳ පැහැදිලි විග්‍රහයක් ම.නි. මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයෙහි හමුවේ.¹⁴ එසේම එම ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා මූලික වශයෙන් සම්පූර්ණ විය යුතු කරුණු කීපයක් ද ම.නි. මහාතණ්හාසංඛය සූත්‍රය තුළ දැක්වේ. එනම්,

“අප්ඤ්ඤානිකඤ්චෙ ච චක්ඛුං අපරිහින්නං භොති. ධානිරා ච රූපා ආපාඨං ආගච්ඡන්ති තප්පොච සමන්නාහාරො භොති. එචං තප්පස්ස විඤ්ඤාණභාගස්ස පාතුභාවො භොති.”¹⁵

1. අවිකල වූ ඉඳුරන් තිබීම.
2. බාහිර අරමුණු ඉඳුරන්ට විෂය වීම.
3. අරමුණු පිළිබඳ මානසික අවධානය යොමු වීම.

මෙහි අවිකල වූ ඉඳුරන් යනු, වක්ඛු, සොත, සෘත, ජීවිතා, කාය, මන යන ඉන්ද්‍රියයන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වයයි. බාහිර අරමුණු විෂය වීම යනු රූප ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධම්ම යන විෂයයන් ඉඳුරන් හා ගැටීමයි. එසේම ඒ පිළිබඳ විඥානයේ හෙවත් මනසේ අවධානය ද තිබිය යුතුය. එය තප්පසමන්තාහාරය නම් වේ.¹⁶

මෙසේ කරුණු සම්පූර්ණ වීමෙන් ඉන්ද්‍රියක්‍රියාවලිය ආරම්භ වන අතර, මෙහි දී පුද්ගලයා ලබන ඥානය සංවර්ධිත තත්වයක් නොවේ. එය නිර්විකල්පිත වූ අවස්ථාවකි. මෙයින් අනතුරුව ක්‍රමයෙන් ඉතා ගැඹුරු වූ මානසික අවස්ථාවක් දක්වා ඉන්ද්‍රිය ඥානය ගොඩනැගේ. ඒ පිළිබඳව ම.නි. මධුපිණ්ඩික සූත්‍රයේ විවරණය මෙසේ දැක්වේ.

“වක්ඛුඤ්ඤාචාලුසො පටිච්ච රූපෙව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං තිණ්ණං සංගති එස්සො. එස්ස පච්චයා වෙදනා. යං වෙදෙති තං සංජානාති. යං සංජානාති තං විතක්කෙති. යං විතක්කෙති තං පපඤ්ඤෙති. තතො නිදානං පුරිසො පපංඤ්ච සඤ්ඤා සංඛා සමුදාවරන්ති අතිතානාගත පච්චුප්පන්තෙසු වක්ඛු විඤ්ඤෙයොසු රූපෙසු”

“වක්ඛුඤ්ඤාචාලුසො පටිච්ච රූපෙව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං”

අරමුණු ගන්තා ඉන්ද්‍රියන්ට අනුරූපව කිසියම් රූපයකි, ශබ්දයකි, ගන්ධයකි, රසයකි, ස්පර්ශයකි ආදී වශයෙන් ඇති වන මූලික දැනීම මෙම අවස්ථාවෙන් ප්‍රකාශ වේ. මෙය නිර්විකල්පික වූ කිසිදු අත්දැකීමකට පත් නො වූ අවස්ථාවකි.

“තිණ්ණං සංගති එස්සො”

ඉන්ද්‍රියයන් අරමුණෙන් විඤ්ඤාණයෙන් එකතුව එස්ස නම් වේ. මෙය වෛතසික ධර්මයක් ලෙස පෙරවාද අභිධර්මයෙහි පෙන්වා දී ඇත. එසේම මෙය දුකෙහි හටගැනීමටත්, පුද්ගලයාගේ සසර පැවැත්මටත් උපනිශ්‍රය වන අතර, සියලු කර්මයන්ගේ ප්‍රභවයට හේතු කාරකය ද වේ. “කතමො ච භික්ඛවෙ කම්මානං නිදාන සම්භවො එස්සො භික්ඛවෙ කම්මානං නිදාන සම්භවො”¹⁷

“එස්ස පච්චයා වෙදනා”

ස්පර්ශය පදනම් කොටගෙන වෙදනාව හෙවත් වින්දනය ඇති වේ. මෙය සුඛ, දුක්ඛ, අදුක්ඛමසුඛ යනුවෙන් තුන් ආකාර වේ. මෙම සියලු වෙදනාවන් ස්පර්ශය ප්‍රත්‍යකොටගෙනම නිර්මාණය වන බැවින්, ඒවා සියල්ල දුක්ඛ සංඛ්‍යාවට ඇතුළත් වේ. “චුත්තං ඛො පනෙනං මයා යං කිඤ්චි වෙදයිතං තං දුක්ඛස්මිත්ති”¹⁸

“යං වෙදෙති තං සංජානාති”

වින්දනය ප්‍රත්‍යකොටගෙන සංජානනය හෙවත් සංඥා නිර්මාණය වේ. පුද්ගලයා මෙහිදී සංඥා නිර්මාණය කර ගැනීම සඳහා තම අත්දැකීම් ප්‍රත්‍යකොට ගනී. එසේම ඔහු ලබන්නා වූ සංඥාව ද නිවැරදි වූ සංඥාවක් නොවේ. ඒ සඳහා මූලික වන කරුණු 2 ක් බුදුසමය තුළ පෙන්වා දී ඇත.

- * පුද්ගල ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියාකාරීත්වය සීමා සහිත වීම.
- * ඡන්ද, රාගාදී මනෝධර්ම වලින් ප්‍රේරණය වූ සිතකින් බාහිර අරමුණු දෙස බැලීම.

මෙසේ වෙදනාව දක්වා වූ ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියාකාරීත්වය තුළ නිෂ්ප්‍රපඤ්චයන් අර්ථවත් වන අතර, මෙම සංඥාවන් නිර්මාණය තුළ පුද්ගල සන්තානයේ ප්‍රපඤ්චකරණය නිර්මාණය වීම ආරම්භ වේ. සුත්ත නිපාතයේ මෙම සංඥාව ප්‍රපඤ්චකරණයේ මූලහේතුව ලෙස දක්වා ඇත.

“මූලං පපංචසංඛාය මන්තා අස්මිති සබ්බමුපරුන්ධෙ”¹⁹

“යං සංජානාති තං විතක්කෙති”

සංඥාව හෙවත් හඳුනාගැනීම පදනම්කොටගෙන විතර්කය නිර්මාණය වේ. මෙය කුසල පක්‍ෂයේත් අකුසල පක්‍ෂයේත් ක්‍රියාත්මක වේ. අකුසල පක්‍ෂය තුළ කාම, ව්‍යාපාද, විහිංසා විතර්කයනුත්, කුසල පක්‍ෂය තුළ තෙක්ඛම්ම, අව්‍යාපාද, අවිහිංසා විතර්කයනුත් නිර්මාණය වේ. මෙහි දී අකුසල විතර්කයන් තුළ නිරන්තරයෙන් ඡන්ද, දෝස, මෝහ යන මනෝධර්මයන් යුක්ත වේ.

“ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛුනො යං නිමිත්තං ආගම්ම යං නිමිත්තං මනසිකරොනො උප්පජ්ජන්ති පාපකා අකුසලා විතක්කා ඡන්දුපසංහිතාපි දොසුපසංහිතාපි මොහුපසංහිතාපි...”²⁰

එම නිසාම මනස ඉබාගාතේ හැසිරෙන අතර, මේ තුළින් ප්‍රපංචකරණය හා ඇලීම සිදු වේ.

“යං විතක්කෙති තං පපඤ්චෙති”

විතර්කයෙන් අනතුරුව මනස තුළ ප්‍රපංච නිර්මාණය වේ. ප්‍රපංච යනුවෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේ ඉන්ද්‍රිය ඥානය අනුව ගොඩනැගෙන ඉතා ගැඹුරු මානසික අවස්ථාවකි. මෙම අවස්ථාව තුළ අරමුණු පිළිබඳ දැඩි සේ පැතිරීමක්, ව්‍යාප්තියක්, ග්‍රහණය කර ගැනීමක් සිදු වේ. මජ්ඣිමනිකායටිඨකතාවෙහි “පපඤ්ච” යන පදය සඳහා අර්ථ සපයා ඇත්තේ තණ්හා, මාන, දිට්ඨි වශයෙන් ග්‍රහණය කර ගැනීමයි. “පපඤ්චොති මන්ත පමන්තාකාර භාවෙන පචන්තානං තණ්හා දිට්ඨි මානා එතං අධිචචනං”

මෙහි දී එය මාගේය (එතං මම) යනුවෙන් ගැනීම තණ්හාවයි. ඒ මම වෙමි (එසො භමස්මි) යනුවෙන් ගැනීම මානයයි. ඒ මාගේ ආත්මයයි. (එසො මෙ අත්තා) යනුවෙන් ගැනීම දිට්ඨියයි. මෙසේ සංකල්පීය ලෝකය පිළිබඳ පුද්ගලයා

ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියාකාරීත්වය පදනම් කොටගෙන විපරිත සංඥාවන් නිර්මාණය කරගනු ලබන අතර, ඒ පිළිබඳ ආලයට පත් වේ.

ආලය සඳහා පදනම

මූලික සූත්‍ර දේශනාවන් විමසුමේ දී ඇලීම සඳහා හේතු කාරකයා ලෙස දැක්වෙන්නේ තෘෂ්ණාවයි. එනම් වේදනාව හෙවත් වින්දනය තුළින් පහළ වන අරමුණු නැවත නැවත ලබාගැනීමේ කැමැත්තයි. මෙම කැමැත්ත හේතුවෙන් මතු සැපත විඳීමේ රූපීය සත්වයා තුළ පහළ වේ. ඔහු මේ පිළිබඳ ඇලීමට පත් වෙයි. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කාමතණ්හා, භවතණ්හා, විභවතණ්හා යන ත්‍රිවිධාකාර තෘෂ්ණාවන් ඇති වේ. කාමතණ්හා යනු පස්කම් සැප කෙරෙහි ඇති කැමැත්තයි. භවතණ්හාව යනු පස්කම් සැප ලබාගැනීම සඳහා මතු සසරෙහි ඉපදීමට ඇති කැමැත්තයි. විභවතණ්හාව යනු අන්භවයක් පිළිබඳ නොසිතා මෙම භවයෙහි හැකි උපරිම අයුරින් කම්සැප විඳීමේ කැමැත්තයි.

මෙම තෘෂ්ණාවෙහි ස්වභාව පිළිබඳ විමසීමේ දී, යම් සේ ගසක් මුලින් සිඳිනු ලදුව, මූල උපද්‍රවයක් නොමැතිව තිබේ නම් එම ගස නැවත නැවත ලියලන්නාක් සේ තෘෂ්ණාවද සහමුලින්ම ඉවත් කරන තුරු නැවත නැවත ලියලන බව දක්වා ඇත. එසේම එය තුළින් සසර තුළ දුක ද නිර්මාණය වේ.

“යථාපි මූලෙ අනුපද්දවෙ දළ්භෙ ඡන්තොපි රුක්ඛො පුනරෙවු රුහති”

එවම්පි තණ්හානුසයෙ අනුහතෙ නිබ්බන්තති දුක්ඛ මිදං පුනප්පුනං.”²¹

මෙහිදී විශේෂයෙන් අවබෝධ කොට ගත යුතු කරුණක් වේ. එනම් බාහිර අරමුණු කිසිවක් පුද්ගලයාගේ ඇලීම පිණිස, තෘෂ්ණාව පිණිස ක්‍රියාකාරී නොවන බවයි. පුද්ගලයා බාහිර අරමුණු පිළිබඳ ඇලෙනුයේ ස්වසන්තානගත සංකල්පරාගය පදනම් කොටගෙන ය. සෞන්දර්ය පිළිබඳ බෞද්ධ ආකල්පය විමසීමේ දී බාහිර ලෝකයේ විචිත්‍ර දෑ කාමයෝ නොවන බවත්,

පුද්ගලයා තුළ පවත්නා රාග සංකල්පයම කාමය වන බවත් දක්වා ඇත. එසේම ප්‍රඥාවන්ත පුද්ගලයා ලොව විසිතුරු දෑ පිළිබඳව ඇති ඇල්ම දුරුකරනු ලබයි.

“න තෙ කාමා යානි විත්‍රානි ලොකෙ - සංකප්පරාගො පුරිසස්ස කාමො

තිට්ඨන්ති විත්‍රානි තපෙව ලොකෙ - අපේත්ථ ධීරා විනයන්ති ඡන්දං”²²

මෙම අදහස තවත් පැහැදිලි ලෙස සංයුක්ත නිකායෙහි විග්‍රහ වේ. “ඇස රූප පිළිබඳ සංයෝජනයක් නොවේ. රූපය ඇස පිළිබඳ සංයෝජනයක් නොවේ. ඒ දෙක පිළිබඳව ඇති වන්නා වූ ඡන්දරාගයම සංයෝජනය වේ. ඇස රූපය පිළිබඳ සංයෝජනයක් නම් මෙම බ්‍රහ්මචරිය වාසය පවත්නේ නොවේ.

“නබො වක්ඛු රූපානං සංයොජනං න රූපා වක්ඛු තස්ස.... යඤ්ච තස්ස තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති ඡන්දරාගො තං තත්ථ සංයොජනං...”²³

එසේම රමණීය වූ, වනඅරන්හි කම්සැප සොයන්නන් සිත් නොඅලවන බවත් විතරාගීන් එහි සිත් අලවන බවත් දැක්වේ.

“රමණීයානි අරඤ්ඤානි - යත්ථ න රමති ජනො විතරාගා රමෙස්සන්ති - න තෙ කාම ගවෙසිනො”²⁴

මෙසේ ඇලීම සඳහා පුද්ගල සංකප්පරාගය හේතු වන බව බුදුදහම අවධාරණය කරනු ලබයි. මෙම ඇලීමේ ප්‍රතිඵලය වනුයේ පුද්ගලයා හවගාමී වීමයි. “උපාදාන පච්චයා භවො”

මරණින් මතු පුද්ගලයා නැවත භවයකට පත්වීම මේ තුළින් සිදු වේ. මෙහි දී කාමභව උප්පත්තිභව යනුවෙන් භවය දෙවැදෑරුම් වේ. “කාම භව” යනු සසරට යොමු කරන පුඤ්ඤාහි සහ අපුඤ්ඤාහි සංඛාරයන් පදනම් ව නිර්මාණය වන සත්තාවාසයයි. “උප්පත්ති භව” යනු කම්ම භවයෙන් පහළ වන සත්තාවාස 09 කි. එනම්, කාම භව, රූප භව, අරූප භව, විඤ්ඤාණ භව, අසඤ්ඤා භව, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භව,

ඒකවොකාර භව, චතුචෝකාර භව, පඤ්චචෝකාර භව යනු මෙම භව නවයයි. පුද්ගලයා කාම වස්තූන් තුළ දැඩිව ඇලීම නිසා මෙම හවගාමීත්වය සිදු වේ. මෙහි දී ඔහු විසින් සිදු කරනු ලැබූ පුඤ්ඤාහි සංඛාර අපුඤ්ඤාහි සංඛාර පදනම් වේ. උපාදානයට හෙවත් ඇලීමට ප්‍රධාන වශයෙන් උච්චතා වනුයේ, එය අපේක්‍ෂා කරනුයේ භවය ලැබීමයි.

මෙසේ ඇලීම නිසා භවය නිර්මාණය වන බව අවධාරණය කරන බුදු දහම, ඇලීම සඳහා පදනම් වන තෘෂ්ණාව හෙවත් ආශාවත්, ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියාකාරීත්වයන් නැවතිය යුතු බව දක්වා ඇත. (ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො) මෙයින් අදහස් කරනු ලබන්නේ ඉන්ද්‍රිය තුළින් අරමුණු ගැනීම නතර කිරීම නොව, ඉන්ද්‍රිය තුළින් ලබා ගන්නා වූ අරමුණු පිළිබඳ විපරීත සංඥාවන් ගොඩනැගීම නැවැත්වීමයි. එනම් ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් අරමුණු ගෙන ඒවා සුඛ - දුක්ඛ වශයෙන් ග්‍රහණය නොකිරීමයි. ඉන්ද්‍රියයන් සංවර කර නොගෙන විහරණය කරන පුද්ගලයා අභිජ්ඣා දෝමනස්ස වශයෙන් විවිධ පවිටු අකුසලයන් බිහිකර ගනියි ද ඒ අරමුණු පිළිබඳ සංවරව පිළිපැදීම මෙයින් අදහස් කරයි.

“ඉධ මහාරාජ හික්ඛු වක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහි හොති. නානුඛ්‍යඤ්ජනග්ගාහි. යක්ඛාධිකරණමෙතං වක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති”²⁵

මේ සඳහා බුදු දහම ඉන්ද්‍රිය භාවනාව නිර්දේශ කරයි. එනම්,

“ඉධානන්ද හික්ඛුනො වක්ඛුනා රූපං දිස්වා උප්පජ්ජති මනාපං උප්පජ්ජති අමනාපං උප්පජ්ජති මනාපාමනාපං සො එවං පජානාති උප්පන්නං ඛො මෙ ඉදං මනාපං උප්පන්නං අමනාපං උප්පන්නං මනාපාමනාපං තඤ්ච ඛො සංඛතං ඔළාරිකං පටිච්චසපුප්පන්නං එතං සන්නං එතං පණිතං යදිදං උපෙක්ඛාති. තස්ස තං උප්පන්නං මනාපං උප්පන්නං අමනාපං උප්පන්නං මනාපාමනාපං නිරුජ්ඣති උපෙක්ඛා සන්ධාති, සෙය්‍යථාපි ආනන්ද වක්ඛුමා පුරිසො උම්මිලෙන්වා නිම්මිලෙය්‍ය නිම්මිලිත්වා උම්මිලෙය්‍ය එවමෙව ඛො ආනන්ද යස්ස කස්සවි

එවං සීඝ්‍රං එවං තුවටං එවං අප්පකසිරෙන උප්පන්නං මනාපං උප්පන්නං අමනාපං උප්පන්නං මනාපාමනාපං නිරුප්කධති උපෙක්ඛා සන්ධාති. අයං චුච්චතානන්ද අරියස්ස චිතයෙ අනුත්තරා ඉන්ද්‍රියභාවනා චක්ඛු විඤ්ඤෙයොසු රූපෙසු.”²⁶

ඇසින් රූපයක් දැක මනාප වූ හෝ අමනාප වූ හෝ මනාපාමනාප වූ හෝ සිතුවිල්ලක් උපදින්නේ නම්, තමා තුළ ඒ කෙරෙහි මනාපයක් උපන් බව හෝ අමනාපයක් උපන් බව හෝ මනාපාමනාප සිතක් උපන් බව හෝ දැක එය සංඛතයැයි ද ඔළාර්කයැයි ද ප්‍රතිත්‍යාසමුප්පන්න යැයි ද උපේක්ෂාවේ පිහිටීම යහපත් යැයි ද සළකන කල්හි උපන්නා වූ මනාපය ද අමනාපය ද මනාපාමනාපය යන සිත ද ඇසිපිය හෙළන තරම් ක්ෂණික කාලයකදී එතරම් ඉක්මනින් අඩු උත්සාහයකින් නිරුද්ධ වී සිත උපේක්ෂාවෙහි පිහිටයි. ආර්ය චිතයෙහි වක්ෂුර් විඤෙයා රූපයන්හි අනුත්තර වූ ඉන්ද්‍රිය භාවනාව නම් මෙයයි. සියලු ඉන්ද්‍රිය පිළිබඳව මෙසේ ඉන්ද්‍රියභාවනාව සිදු කළ යුතුය.

යෝගාවාර විඤානවාදී දර්ශනයේ විග්‍රහන ආලය විඤානය.

මුල් බුදුදහමේ දැක්වෙන “ආලය” හෙවත් ඇලීම පිළිබඳ විග්‍රහය මහායාන බෞද්ධ සම්ප්‍රදායට අයත් යෝගාවාර විඤානවාදී දර්ශනය තුළ ත්‍රිවිධ පරිණාමයක් ඔස්සේ විස්තර කොට ඇත. එනම්, ආලය විඤානය, මනන විඤානය, ප්‍රචාන්ති විඤානය යන විඤානත්‍රයයි. මෙහිදී සියල්ලට ප්‍රධාන වූ විඤානය ආලය විඤානයයි. එම “ආලය” යන පදය තුළින් ද ඇලීම යන අදහස අර්ථවත් කොට ඇත. සම්භාව්‍ය සංස්කෘත ග්‍රන්ථයන් තුළ “ආලින” යන පදය දක්නට ඇත. එය “ආ” පූර්ව “ලි” ධාතුවෙන් නිර්මාණය වේ. ඒ තුළ “ඇලුණු” යන අර්ථය අන්තර්ගතව ඇත. මේ සඳහා අර්ථ විවරණය සපයන “ලැම්බර්ට් ස්මිතොසන්” එය “උපාදාන” යන්න හා ගැලපෙන බව දක්වයි.²⁷ මෙම නිසා මූලික සූත්‍රගත ඇලීමේ ක්‍රියාවලියෙහි සංවර්ධනයක් ලෙස මෙම ආලය විඤානය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කළ හැකිය.

ආලය විඤානය හැඳින්වීම සඳහා පර්යාය පද රාශියකි. ඒ සියල්ල එහි භාවිතය අනුව යෙදී ඇත. ආචාර්ය වසුබන්ධු,

ආචාර්ය ස්ථීරමති යන ආචාර්යවරු ආලය විඤානය හැඳින්වීම සඳහා “සර්වබ්ජක” යන පදය යොදා ඇත.²⁸ සර්වබ්ජක ලෙස හඳුන්වන්නේ සියලු කර්මබ්ජ, ක්ලේෂබ්ජ, ස්මෘතිබ්ජ තැන්පත්ව පවතින බැවිනි. මෙම බ්ජයන් පදනම් කොට ගෙන ආලය විඤානයාගේ පැවැත්ම සිදුවන අතර, උක්ත බ්ජයෝ ද මෙම ආලය විඤානයේ ක්‍රියාකාරිත්වය මත රඳා පවතියි. මෙහි දී මෙම බ්ජ යනු කුමක්දැයි තේරුම් ගත යුතුය. සත්වයා විෂයෙහි ඒ ඒ ධර්මයන් පිළිබඳව නොයෙකුත් ආකල්ප නිර්මාණය කිරීමේ ශක්තිය මෙම “බ්ජ” ලෙස දැක්වේ. ඒ තුළින් පුද්ගලයා බාහිර විෂය වස්තු කෙරෙහි ඇලීමට යොමු වෙයි. ඒවා කර්මබ්ජ, ක්ලේෂබ්ජ, ස්මෘතිබ්ජ වශයෙන් ත්‍රයාකාර වන අතර, මේ සඳහා ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ද මූලික වන බව යෝගාවාර මතයයි.

ආචාර්ය අසංගපාදයෝ ආලය විඤානය “ආදාන විඤානය” ලෙස ද දැක්වේ. මෙහිදී ගෙයක ස්වරූපයෙන් ආලය විඤානය විග්‍රහ කොට ඇත. වස්තු රැස් කරන ස්ථානය ගෘහයයි. සියලු වාසනාවන් රැස් කරන බැවින් ආලය විඤානය ද ගෘහයක් මෙනි. යම් අවස්ථාවක විඤානයක් උපදී ද ආලය විඤානය තුළ එයට අනුරූපී වාසනාවන් අත්හරී. ඒවා ආලයෙහි තැන්පත් වීම ද වේ. යම් සේ ජල ප්‍රවාහයක් තණ, දර, ගොම ආදියද ගෙන ගලා යන ස්වභාවයක් වේ ද ඒ අයුරින් ආලය විඤානය ද කුසල, අකුසල, අනෙක්ෂ්‍ය සංඛාරවලින් අනුගතව ප්‍රවාහරූපී වේ. මේ අනුව වාසනාවන්ගේ සංග්‍රහ ස්ථානය වීම නිසා එය ආලය නැතහොත් ගෘහය ලෙස දක්වා ඇත.

“ලියන්තෙ උපනිබ්ධාන්තෙ අස්මින් සර්ව ධර්මා: කාර්යභාවෙන”²⁹

එසේ ම මෙම ආලය විඤානය පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක් සපයන හේන්පිටගෙදර ඤානසීහ හිමියෝ මෙසේ දක්වති. “සත්වයාගේ පැවැත්මෙහි මූලික වගකීම දරන්නේ මේ ආලය විඤානයයි. දීර්ඝ කාලයක සිට සත්වයා විසින් සසර තුළ රැස් කරන ලද කුසල අකුසල කර්මයන් දරා සිටින්නා ද මෙම ආලය විඤානයයි. නැති ලෝකයක් ඇති ලෙස විකෘති අවබෝධයන්

